

«ФОЛКЛЕНДСЬКА ПОЛІТИКА» ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Стрімке економічне зростання Великої Британії в умовах боротьби європейських країн за торговельну першість спричинило в середині XVIII ст. активізацію експансіоністської політики Лондона. Найбільш актуальним завданням для британських правлячих кіл стало забезпечення вільного та безпечного пересування торгового та воєнного флотів. Це, у свою чергу, спонукало до створення нових опорних пунктів у стратегічно важливих регіонах, зокрема у Південній Атлантиці, де на той час зосереджувалися найважливіші морські комунікації світу.

У «фолклендській» політиці Уайтхоллу можна простежити чотири етапи, кожен з яких мав свої особливості, зумовлені тими цілями та завданнями, що стояли перед британською верхівкою в певні проміжки часу. У цілому, її еволюція відбувалася під впливом багатьох чинників як зовнішнього (суперництво за світову та регіональну першість, міжнародна ізоляція, численні війни), так і внутрішнього (економічна криза, політична нестабільність, боротьба в правлячих колах) характеру.

Перший етап – 1763–1774 рр. Правлячі кола Великої Британії звернули увагу на стратегічну значущість Фолклендів (Мальвін) ще під час війни за Австрійський спадок, однак ніяких конкретних заходів з їхнього боку вжито не було. Натомість у 1763 р., коли Південна Атлантика стала ареною гострої боротьби між Лондоном та Парижем за світове лідерство, Уайтхолл був змушений переглянути свої плани щодо архіпелагу. Однак це виявилось дуже непростою справою. Необхідність не тільки захоплення Фолклендів (Мальвін), але й навіть питання їхньої колонізації досить неоднозначно сприймалося британським істеблішментом, що значно уповільнило процес розробки курсу Лондона щодо цієї території. Як віги, так і торі визнавали її геополітичний потенціал, однак розходилися в поглядах на доцільність та форму його використання. Перші вбачали в архіпелазі ідеальний плацдарм для розширення впливу Великої Британії в акваторії Тихого океану та пропонували створити на ньому потужну військову базу. Другі, у свою чергу, не вважали такий підхід перспективним. На їхню думку, достатньо було б завадити переходу островів під владу інших європейських держав.

Врешті-решт перемогу одержали торі. Результатом стало виведення у 1774 р. військового контингенту з території Фолклендів (Мальвін). Хоча більшість сучасників оцінювали цей крок уряду Норта як дипломатичну поразку, час показав, що це було лише логічне продовження політики торі щодо островів. У цілому ж, таке рішення могло задовольнити всі політичні сили, оскільки головний конкурент Великої Британії – Франція, була змушена відмовитися від колонізації архіпелагу, що дозволило відновити

вигідний для Великої Британії баланс сил в районі Магелланової протоки.

Другий етап охоплює 1774–1831 рр. У цей час участь Великої Британії у цілій низці воєн не давала можливості Лондону приділити достатньо уваги «фолклендському питанню», тому англійці обмежилися роллю неофіційного, але зацікавленого спостерігача за подіями в Південній Атлантиці. Як і раніше, головним завданням Уайтхоллу в цій частині світу було підтримання статус-кво. Завдяки цілому рядові послідовних дипломатичних заходів, Великій Британії протягом майже шістдесяти років вдавалося його реалізовувати. Поява на міжнародній арені нового потужного актора – США, який претендував на регіональне лідерство, серйозно змінило ситуацію.

У рамках третього етапу – 1831–1843 рр. – Велика Британія поступово перетворюється на володарку Фолклендського (Мальвінського) архіпелагу. Передумови для цього створювалися вже наприкінці 1820-х рр., коли правлячі кола США на основі доктрини Монро почали здійснювати експансію в Латинській Америці. Стало зрозуміло, що Фолкленди (Мальвіни), які в 1820 р. увійшли до складу Аргентини, можуть стати одним із об'єктів американської експансії. Агресія Вашингтона проти Буенос-Айреса (влітку 1831 р.) остаточно переконала Уайтхолл в необхідності активізації цього напрямку зовнішньої політики. Наслідком стала низка дипломатичних заходів, а згодом й окупація островів у 1833 р. Однак Велика Британія не поспішала, як цього можна було очікувати, змінювати статус даної території. Більше того, до певного часу це навіть не входило до її планів. Головна мета англійців полягала у тому, аби не допустити посилення колоніальних супротивників у цьому регіоні, що не потребувало узаконення окупації островів. Як свідчать джерела, така політика зазнала докорінної трансформації тільки на початку 1840-х рр. Поява у цей час поряд із традиційним – геополітичним чинником нового – економічного, пов'язаного з пошуканням судноплавства в південній частині Атлантичного океану, переконала правлячі кола Великої Британії у перспективності прямого включення Фолклендів (Мальвін) до складу імперії. Це і сталося у 1843 р.

Четвертий етап – 1980–1982 рр. – отримання островами чітко визначеного юридичного статусу повинно було б означати остаточне вирішення «фолклендської проблеми». Тим не менш, питання про суверенітет над архіпелагом продовжує залишатися дискусійним вже більш ніж півтора століття. Це засвідчують події 1960-х – початку 1980-х рр., коли майже двадцятирічний період безплідних переговорів між Великою Британією та Аргентиною щодо подальшої долі даної території завершився війною 1982 р. На початку XXI ст., коли підтвердилася інформація про знаходження в районі Фолклендів (Мальвін) значних запасів нафти, острови стали не просто спірною територією, а об'єктом боротьби за нові джерела стратегічної сировини. У результаті, ситуація навколо архіпелагу залишається напруженою і в наш час.

Список використаних джерел:

1. Акимов Ю. Г. От межколониальных конфликтов к битве империй: англо-французское соперничество в Северной Америке в 1613–1713 гг. – СПб., 2002. – 488 с.
2. Бугашев С. И. Первый Фолклендский (Мальвинский) кризис 1766–1767 гг. // Общество и власть. – СПб., 2001. – Ч. 1. – С. 40–43.
3. Гамутило В. А. Из истории англо-аргентинского конфликта из-за Мальвинских (Фолклендских) островов // Мальвины: колониальная война XX века. Сб.ст. / отв. ред. В. В. Вольский. – М., 1984. – С. 30–36.
4. Зінько С. А. Англо-аргентинський конфлікт 1982 року за Фолклендські (Мальвінські) острови // Британська політика і мир: контури історического взаємодія. Збірник наукових статей (к 60-літтю професора Олега Борисовича Демина). – Одеса, 2008. – С. 125–133.